

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3 – klas 6)

Leerjaar 3

Thema 3

Lekker schoon

Colofon

Roelien Hofman (projectleider)
Lidwina Solognier-Lamper
Mirella Wijngaarden
Judith Schnieders
Jeanette Gerritsen-Jacobs
Laura Tonk
Marion Lopez
Wiljan Megens

Met dank aan:

Colegio Conrado Coronel, Colegio San Hose, Frans Teunissen, Aurita Arends,
Magriet Pourier, Merle Sint Jago

Uitgegeven door afdeling Curriculum, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Proyecto Scol Multilingual (PSML)

Handboek NVT

Lekker schoon

Dit handboek van thema 3 'Lekker schoon' is onderdeel van het Handboek NVT, een aanpassing van de methode Taalleesland voor het vak Nederlands in het Arubaanse onderwijs klas 3-6.

Naast de methode is er een Handboek geschreven met de onderdelen: woordenschat, luisteren en spreken, leesbegrip, stellen, taalbeschouwing en spelling. Daarnaast wordt er in de lessen tijd ingeruimd voor lezen.

De aanpassing betreft onder andere het aantal lessen in verband met de beschikbare lestijd voor het Nederlands in de Scol Multilingual. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in de moedertaalmethode 'Festival di Idioma' de taalvaardigheden zullen leren waarop het onderwijs in het Nederlands aansluit.

Andere aanpassingen zijn er met betrekking tot de context: aanpassing aan de Arubaanse context of een verduidelijking van de context met behulp van beelden.

Ook komen taalverschillen Papiamentu – Nederlands aan bod in de desbetreffende lesuitwerkingen, bijvoorbeeld bij verschil in woord- of zinsbouw.

Veel taalplezier!

De projectgroep.

Inhoud handboek thema 3

Colofon	2
Inhoudsopgave	5
Thema-inleiding	7
Overzicht lesdoelen	8
Lessen	11 - 64

Bijlagen

- Werkboek thema 3
- Toetsbladen thema 3
- Controle dictee
- Alfabetische woordenlijst thema 3
- Spellinghulp
- Betekenis woorden

Thema-inleiding

Dit thema gaat over schoonmaken. Allerlei aspecten komen daarbij aan de orde: persoonlijke hygiëne, het opruimen van je kamer, de afwas doen, kleren wassen enzovoort. Ook is er aandacht voor de leuke en vervelende kanten van schoonmaken en opruimen. Dit beeldend materiaal zal de leerlingen zeker helpen.

Ieder thema bestaat uit 20 lessen. De lessen 1-4, 6-9, 11-14 zijn taal- en leeslessen; de lessen 5, 10 en 15 zijn spellingslessen; les 16/17 is een toetsles; les 18/19 zijn herhalings-/verrijkingslessen; in les 20 wordt het thema afgesloten.

De leerlingen beheersen aan het eind van thema 3 de volgende taaldoelen:

Woordenschat

- het actief en passief kennen van de doelwoorden van thema 3;
- het herkennen van betekenisrelaties tussen de doelwoorden van thema 3.

Taalbeschouwing

- het onderscheiden van zelfstandig naamwoorden en werkwoorden.

Leesbegrip

- het aangeven waar verwijswaarden, waaronder aanwijzende voornaamwoorden naar verwijzen.

Spelling

- het correct schrijven van -s/-z woorden, samengestelde woorden van 3 à 4 lettergrepen.

Didactische tips

Aan het eind van een les staan soms didactische tips. Hierin worden meestal voor leerlingen onbekende woorden aangegeven..

Om deze woorden duidelijk te maken, kunt u te werk gaan volgens de methode die de woordenschatlessen gebruiken.

Een andere tip is om andere woordleerstrategieën te gebruiken:

- langere woorden splitsen in woorden die wel bekend zijn;
- gelijkenis zoeken in woorden in andere talen (Papiamentu, Engels, Spaans).
- een vertaling naar het woord in het Papiamentu.

Didactische tips kunnen ook tips geven met betrekking tot het bereiken van andere doelen in de lessen.

Overzicht lesdoelen		
Week 1		
Les 1	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>schoonmaken, schrobben, boenen, de stoffer en het blik, de dweil, het schoonmaakmiddel.</i>
	Luisteren en Spreken	- De leerlingen praten samen over het thema hygiëne, het verzorgen van jezelf.
Les 2	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>schuren, het schuursponsje, poetsen en zemen.</i>
	Lezen	- De leerlingen lezen in tweetallen/duo's. - De leerlingen oefenen met de gespreksvaardigheden en luisteren naar elkaar en verbeteren elkaar indien dat nodig is.
Les 3	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>onverzorgd, smerig, de veeg, warrig, keurig.</i>
	Lezen	- De leerlingen oefenen lezen met intonatie. - De leerlingen herkennen de rijmwoorden in het gedicht.
Les 4	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het maken van onderscheid tussen de tekstsoorten verhaal en gedicht. Ze leren de verschillen te herkennen en te noemen.
	Lezen	- De leerlingen oefenen het lezen van een gedicht (intonatie, pauzes). - De leerlingen oefenen met articulatie: het duidelijk vormen van klanken en woorden.
Les 5	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van klankzuivere mmkmm-woorden. - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met: <i>enkele-</i> en <i>dubbele klinkers, tweetekenklinkers.</i> - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met eind <i>-d</i> .
Week 2		
Les 6	Taalbeschouwing	- De leerlingen herhalen de aangeboden woorden en breiden hun woordenschat omtrent het huishoudelijk werk uit. - De leerlingen passen taaldenkrelatie middel-doel toe.
	Lezen	- De leerlingen oefenen om op tempo te lezen.
Les 7	Taalbeschouwing	- De leerlingen vervangen het onderwerp en maken de zin langer. - De leerlingen oefenen het uitbreiden van een zelfstandig naamwoord (substantief) tot een woordgroep.
Les 8	Stellen	- De leerlingen oefenen in het afmaken van een verhaal. - De leerlingen oefenen in het aangeven van het schrijfdoel van een tekst.
	Lezen	- De leerlingen letten op intonatie en tempo.
Les 9	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het wasvoorschrift, de temperatuur, de thermometer, lauw, de stomerij.</i>
	Lezen	- De leerlingen oefenen hun articulatie.
Les 10	Spelling	- De leerlingen oefenen in het schrijven van woorden met <i>s- / z-</i> aan het begin van een woord.

Thema 3

Lekker schoon

Week 3		
Les 11	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de vuilnis, de vaat</i> en <i>de afwasmachine</i> .
	Stellen	- De leerlingen oefenen het verwerken van oorzaak- gevolgrelaties.
	Lezen	- De leerlingen oefenen het lezen in groepen.
Les 12	Luisteren en Spreken	- De leerlingen oefenen de gespreksregel 'op elkaar aansluiten'. - De leerlingen luisteren naar een voorgelezen verhaal en reageren daarop.
Les 13	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het toepassen van de taalden relatie oorzaak-gevolg. - De leerlingen oefenen het aangeven waar persoonlijke, bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden betrekking op hebben.
Les 14	Taalbeschouwing	- De leerlingen oefenen het afleiden van zelfstandige naamwoorden door van de werkwoorden, de stam te nemen. - De leerlingen oefenen het maken van onderscheid tussen zelfstandige naamwoorden en werkwoorden.
Les 15	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van niet-klankzuivere hoogfrequente woorden. - De leerlingen oefenen in het schrijven van woorden met <i>s-/z-</i> aan het begin van een woord.
Week 4		
Les 16/17	Diagnostische toets	
	Spelling	- het schrijven van niet-klankzuivere hoogfrequente woorden - het schrijven van woorden met <i>s-/z-</i> aan het begin van een woord - het schrijven van klankzuivere mmkmm-woorden - het schrijven van woorden met eind <i>-d</i>
	Leesbegrip	- het aangeven waar verwijswaarden, waaronder aanwijzende voornaamwoorden, naar verwijzen
	Taalbeschouwing	- het onderscheiden van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden
	Woordenschat	- het beheersen van de woorden van de Wordclusters zowel passief als actief - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Wordclusters
Les 18/19	Herhaling/verdieping	
	Spelling	- getoetste doelen
	Leesbegrip	- getoetste doelen
	Taalbeschouwing	- getoetste doelen
	Verdieping	- een aantal doelen dat bij de lessen Taalbeschouwing aan de orde is gekomen
Les 20	Thema-afsluiting	- De leerlingen passen de vaardigheden toe. - De leerlingen maken in groepjes van vier een reclametekst.

Lesinhoud

- De leerlingen praten samen over het thema hygiëne, het verzorgen van jezelf.
- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **schoonmaken**, **schrobben**, **boenen**, **de stoffer en het blik**, **de dweil**, **het schoonmaakmiddel**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 1

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 1 t/m 3

Voorbereiding

- Zet diverse spulletjes om je tanden schoon te houden klaar (tandenborstel, tandpasta, tandzijde, tandenstoker).
- Zet ook klaar: de bezem, stoffer en blik, de dweil, de emmer, de borstel en de allesreiniger.

Betekenis van de woorden

bezem:	Voorwerp om mee te vegen.
schoonmaken:	Schoonmaken is: het vuil van iets afhalen.
schrobben:	Iets schrobben betekent: het met water en een borstel of bezem schoonvegen, bijvoorbeeld een stoep.
boenen:	Als je iets boent, ga je er met een doek of een borstel stevig overheen. Je boent iets om het schoon te maken of te laten glimmen.
stoffer en blik:	Een stoffer is een kleine borstel met zachte haren. Bij een stoffer hoort een blik. Met de stoffer veeg je stof en vuil op het blik.
de dweil:	Een dweil is een dikke lap stof om een vloer mee schoon te maken. Je maakt een dweil eerst nat.
het schoonmaakmiddel:	Een schoonmaakmiddel is een vloeibare zeep die je gebruikt om bijvoorbeeld het toilet mee schoon te maken bijvoorbeeld 'pine oil'.

Start**5**

U zegt:

“We beginnen vandaag met een nieuw thema. Het thema gaat over schoonmaken. Over jezelf schoonmaken, je kleren, je huis, je auto schoonmaken. Soms vind je het leuk om schoon te maken, soms niet. Wie gaat wel eens naar bed zonder zich te wassen of zonder zijn tanden te poetsen? Wie trekt soms zijn vuile kleren nog een keer aan?”

Kern – Instructie 1**15**

U schrijft op het bord:

lekker schoon

U zegt:

“Zo heet ons nieuwe thema. Vandaag gaan we praten over hoe je zelf lekker schoon kunt worden. Bedenk eens wat jullie allemaal doen om jezelf schoon te houden.” (tanden poetsen, haren wassen, haren kammen, douchen, in bad gaan, je wassen met een washandje, nagels knippen en schoonmaken, oren schoonmaken, schone kleren aantrekken)

U schrijft de suggesties in de vorm van een Woordspin op het bord.

Interactie

“Vanmorgen lag je in bed. Toen de wekker ging of toen je vader of moeder je wakker maakte, ben je opgestaan. Voordat je naar school ging, heb je allerlei dingen gedaan. Hier gaan we met elkaar over praten en hierbij gaan we goed letten op deze gespreksregel.”

U schrijft de regel op het bord:

Op elkaar aansluiten.

U zegt:

“Dit betekent dat je goed let op wat de ander zegt en daarop verder gaat, daarop aansluit.”

U geeft een voorbeeld hiervan.

U zegt:

“Als we praten over een hond, kan iemand anders niet gaan praten over een duif. We moeten ons houden aan het gesprek over de hond.”

Vervolgens nodigt u een leerling uit om te vertellen wat hij 's morgens allemaal doet voordat hij naar school gaat. Als de leerling alles verteld heeft wat hij of zij doet, vat u dit samen en schrijft u de genoemde activiteiten op het bord.

U vraagt de leerlingen om hierop aan te sluiten en de lijst aan te vullen met andere activiteiten:

- opstaan
- zich wassen (douchen, in bad gaan, wassen met een washandje)
- haren kammen
- aankleden
- ontbijten: eten en drinken
- tanden poetsen (flossen, tanden stoken, spoelen, fluortabletje)

Aan de hand van de lijst vraagt u enkele leerlingen naar de volgorde waarin ze de activiteiten doen. Aan de anderen vraagt u wie dat ook zo doet.

“Wie kan erop aansluiten? Wie doet het anders en in welke volgorde dan?”

Bij overtreding van de gespreksregel wijst u nog eens op het bord en zegt:

“Let goed op deze regel. Je mag alleen iets vertellen dat goed past bij wat een ander kind heeft gezegd.”

Kern – Instructie 2

15

Zonder iets te zeggen pakt u de bezem en begint u het klaslokaal te vegen. U veegt het vuil op een klein hoopje en pakt daarna een **stoffer en blik**. U veegt hiermee het vuil op.

U zegt:

“Kijk eens hoe schoon de vloer weer is.”

Interactie

U gaat verder:

“Je kunt de vloer op verschillende manieren **schoonmaken**. De vloer in de klas is vies. Er ligt van alles: zand, stof, papiertjes. Hoe kan ik de vloer **schoonmaken**? Door de vloer te vegen. Iets vegen of opvegen is het **schoonmaken** met een bezem of een **stoffer en blik**.

Dat hebben jullie gezien. Eerst veegde ik met de bezem het vuil op een hoopje. Dat hoopje vuil kun je opvegen met een **stoffer en blik**. Een **stoffer** is een borstel met zachte haren. Bij een **stoffer** hoort een **blik**. Met de **stoffer** veeg je het stof en vuil op **het blik**.”

U doet het vuil van **het blik** in de vuilnisbak.

“Je kunt de vloer ook **schoonmaken** met een stofzuiger. Dan ga je de vloer (stof)zuigen. Een stofzuiger is een elektrisch apparaat. Met een stofzuiger zuig je stof op van de grond. Al het stof en losse vuil is nu van de vloer. Nu wil ik de vloer nog beter schoonmaken! Dat doe ik met een **dweil**. Kijk dit is een **dweil**: een dikke lap stof, speciaal om de vloer schoon te maken. Ik ga nu de vloer dweilen. Maar de **dweil** moet eerst nat zijn, anders wordt de vloer niet schoon. Daarvoor gebruik ik water. Dat doe ik in de emmer. Maar water alleen is niet genoeg om de vloer goed schoon te krijgen. Ik heb een **schoonmaakmiddel** nodig. Het **schoonmaakmiddel** doe ik in het water. Dit **schoonmaakmiddel** helpt bij het schoonmaken. In dit **schoonmaakmiddel** zit speciale zeep. Dat helpt de vloer extra goed schoon te maken. Je hebt verschillende schoonmaakmiddelen. Ik ga nu aan de slag met de **dweil**, de emmer met water en **het schoonmaakmiddel**. Oh, soms zitten er vlekken op de vloer die niet weggaan. Dat ga ik anders proberen. Ik pak een borstel, een borstel met harde haren. Ik ga **schrobben**. Ik ga met de borstel stevig over de vloer. Ik ben dan de vloer aan het **schrobben**. Bij het **schrobben** gebruik ik ook de emmer met water en de allesreiniger. Ik kan ook zeggen dat ik de vloer aan het **boenen** ben. Ik ga met de borstel over de vloer om al het vuil weg te halen. Zo wordt de vloer mooi schoon.”

U laat Woordweb 1 zien.

U licht de opdrachten op bladzijde 2 en 3 in het Werkboek kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten in tweetallen.

U bespreekt samen met de leerlingen de antwoorden van de opdrachten op bladzijde 2 en 3 in het Werkboek.

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U zegt:

“Ik beeld iets uit wat ik ‘s morgens doe om me schoon te houden. Jullie moeten raden wat ik uitbeeld.”

U kunt bijvoorbeeld uitbeelden dat u uw tanden poetst. De leerling die het raadt, mag nu iets uitbeelden dat te maken heeft met jezelf schoonhouden. Op deze manier krijgen een paar leerlingen de beurt.

Mocht een leerling niets weten te bedenken, dan fluistert u hem een van de volgende suggesties in:

- haren kammen
- haren wassen
- nagels schoonmaken
- vingernagels knippen
- teennagels knippen
- oren schoonmaken
- gezicht wassen
- een douche nemen
- neus snuiten

Antwoorden

Werkboek bladzijde 2 en 3

1

1 Meester Rob ruimt het glas op met een stoffer en een blik.

2 Frank boent de tafels met een borstel.

3 Najib dweilt de vloer.

4 Dennis doet schoonmaakmiddel in een emmer.

2

1 Je boent met een: borstel.

2 Je doet schoonmaakmiddel in: een teiltje met water.

3 Schoonmaken is: schrobben en dweilen.

4 Met een dweil iets schoonmaken is: dweilen.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **schuren, het schuursponsje, poetsen** en **zemen**.
- De leerlingen lezen in tweetallen/duo's.
- De leerlingen oefenen met de gespreksvaardigheden en luisteren naar elkaar en verbeteren elkaar indien dat nodig is.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 2
- leesboeken

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 4 t/m 6

Voorbereiding

- De leerkracht legt het schuursponsje, de poetsdoek en de zeem klaar.

Betekeningen van de doelwoorden

schuren:	iets schuren betekent: het glad maken of schoonmaken. Ik heb die ruwe plank met schuurpapier glad gemaakt.
het schuursponsje:	Een schuursponsje is een sponsje met een ruwe kant waarmee je vuil weg kunt schuren.
poetsen:	iets poetsen betekent: het schoonmaken met een doek. Je wrijft eroverheen, zodat het gaat glimmen.
zemen:	Ramen zemen betekent: ramen met water en zeep schoonmaken. Daarna maak je ze met een zeem droog.

Start**5**

U pakt **het schuursponsje**, u maakt het een beetje nat en begint het tafeltje van een van de kinderen te **schuren**.

Kern – Instructie 1**20**

U zegt:

“Dit tafeltje is erg vuil. Met dit **schuursponsje** probeer ik het schoon te **schuren**. Ik heb eerst water op het **schuursponsje** gedaan. Water kan ook helpen om iets schoon te krijgen. Eens kijken of het lukt om dit tafeltje zo schoon te **schuren**. Met dit sponsje kun je goed schuren. Het sponsje is zacht maar het heeft één ruwe kant. Met deze ruwe kant **schuur** je. Als het met een **schuursponsje** en water niet goed lukt om iets schoon te maken, dan moet je een schoonmaakmiddel of een schuurmiddel op het sponsje doen. Met een **schuursponsje** en een schuurmiddel kun je veel dingen **schuren** en schoonmaken.

Er bestaat ook schuurpapier; dat is papier om mee te **schuren**. Dat gebruikt de timmerman als hij het hout glad wil maken. Met zand kun je ook **schuren**, probeer maar eens je benen te **schuren** als je op het strand bent.”

Vervolgens loopt u naar de kraan en wrijft u met de poetsdoek meerdere keren eroverheen.

U zegt:

“Deze kraan ga ik **poetsen**. Dat doe ik gewoon met een doek. Ik wrijf en ik wrijf... Ik ben aan het **poetsen**. Ik **poets** net zolang totdat de kraan mooi glimt. Kijk maar ... **Poetsen** jullie wel eens jullie schoenen? Met een poetsmiddel, een borstel of een doek? Als je goed **poetst**, krijg je een mooie glimmende fiets. Ik heb echt zin in schoonmaken. O! De ramen zijn erg vies. Die ramen wil ik **zemen**. De ramen **zemen** betekent de ramen met een spons en met water en azijn schoonmaken. Een spons kan veel water opzuigen. Door de spons krijg ik in één keer veel water op de ramen. Met de spons, het water en de azijn **poets** ik dan het vuil eraf. Daarna maak ik de ramen weer droog met een **zeem** of een wisser. Als ik dan klaar ben zeg ik: ‘Ziezo, ik heb de ramen **gezeemd**’.”

U laat de leerlingen Woordweb 2 zien en houd aan de hand daarvan een gesprekje over ‘moderne’ schoonmaakmiddelen.

U kunt daarbij de volgende vragen stellen:

- Op de televisie zie je veel reclames over schoonmaakmiddelen. Zie je die weleens?
- Welke spullen om schoon te maken heb je wel eens in een reclame gezien?

U licht de opdrachten op bladzijde 5 en 6 kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Samen met de leerlingen bespreekt u de antwoorden van de opdrachten op bladzijde 5 en 6.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2**15**

U deelt de leesboeken uit.

U legt uit dat de leerlingen in duo's gaan lezen: de leerlingen moeten met elkaar meelesen, goed naar elkaar luisteren en elkaar verbeteren als iets fout gelezen wordt.

Afsluiting**5**

U evalueert het duo-lezen met de leerlingen.

U vraagt:

“Hebben jullie goed samen gelezen?
Hoe hebben jullie elkaar verbeterd?”

Eventueel laat u als voorbeeld een tweetal voor de klas duo-lezen.

Didactische tip

Duo-lezen: Maak een afspraak over de wijze waarop leerlingen elkaar verbeteren (als u dat nog niet heeft gedaan). Laat ze dit doen met respect voor de ander.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 5 en 6

1

1 schuren

2 zemen

3 poetsen

4 dweilen

2

1 fout

2 fout

3 fout

4 goed

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **onverzorgd**, **smerig**, **de veeg**, **warrig**, **keurig**.
- De leerlingen oefenen lezen met intonatie.
- De leerlingen herkennen de rijmwoorden in het gedicht.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 3

Individueel

- Taalleesboek bladzijde 22 'Het schone varken'
- Werkboek 3, bladzijde 7 en 8

Betekenis van de doelwoorden

onverzorgd: Als je er onverzorgd uitziet, zie je er slordig en ongewassen uit. Dan zorg je niet goed voor jezelf.

smerig: Smerig is: vies of vuil.

de veeg: Een veeg is een vlek of streep die door een vegende beweging is ontstaan.

warrig: Iets is warrig als het in de war is. Het is een beetje slordig. Haren kunnen warrig zijn.

keurig: Keurig is: erg netjes en mooi, met heel goede manieren, verzorgd.

Start**5**

U doet uw haar helemaal door elkaar.

U zegt:

“Zo stond ik vanmorgen op. Ik kan toch niet zo naar school gaan? Voordat ik naar school ga, verzorg ik mijn haar. Soms was ik het 's morgens. Ik borstel en kam het, doe er gel in. Ik kijk in de spiegel of alles goed zit ...”

Kern – Instructie 1**15**

U laat Woordweb 3 zien.

“Ik wil niet met **onverzorgde** haren naar school. Als je er **onverzorgd** uitziet, dan let je niet zo op jezelf. Je zorgt niet voor je haar, je laat het dan maar zo. Je haar ziet er dan **warrig** uit, helemaal in de war. Je haar zit dan **warrig**. Als het warrig is, lijkt het **onverzorgd**. Als je je niet wast en niet je vuile nagels schoonmaakt ben je ook **onverzorgd**. Als je handen **smerig** zijn, dan zijn ze vies en vuil. Dan moet je je handen wassen. Als je kleren smerig zijn, dan moeten ze in de was. Soms is ook je gezicht smerig, dan zitten er vieze vegen op. Kijk maar.”

U pakt het kleurkrijtje en maakt daarmee een veeg op uw gezicht.

“Dit is een vieze veeg. Een **veeg** is vuile vlek/streep. Met vieze vegen in mijn gezicht wil ik niet blijven rondlopen. Dat vind ik **onverzorgd**. Als ik naar school ga, probeer ik er **keurig** uit te zien. **Keurig** betekent heel verzorgd en heel netjes.

U houdt met de leerlingen een gesprekje over hoe je eruit ziet als je er **onverzorgd** of **keurig** uitziet.

U vraagt de leerlingen of zij er wel eens **onverzorgd**/verzorgd uitzien.

- “Hoe zag je er toen uit? Had je toen ook een **veeg** op je gezicht?”
- Zie je er ook wel eens **keurig** uit? Wat had je toen voor kleren aan? Waar ging je naartoe?
- Kennen jullie mensen die er altijd **keurig** uitzien?”

U licht de opdrachten op bladzijde 7 en 8 in het Werkboek kort toe.

U bespreekt samen met de leerlingen de antwoorden van bladzijde 7 en 8.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – instructie 2	20
----------------------------	-----------

De leerlingen lezen het gedicht ‘ Het schone varken’ op bladzijde 22 in het Taalleesboek eerst individueel.

Vervolgens leest u het gedicht voor. U legt veel nadruk op de intonatie.

Daarna geeft u leesbeurten en u geeft aan dat de leerlingen op de intonatie moeten letten.

In tweetallen zoeken ze de woorden die met elkaar rijmen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U bespreekt met de leerlingen welke rijmwoorden er in dit gedicht zijn.

U vraagt aan de leerlingen wat lezen met intonatie is.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 7 en 8

1

1 niet waar

4 waar

2 waar

5 waar

3 niet waar

6 niet waar

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het maken van onderscheid tussen de tekstsoorten verhaal en gedicht. Ze leren de verschillen te herkennen en te noemen.
- De leerlingen oefenen het lezen van een gedicht (intonatie, pauzes).
- De leerlingen oefenen met articulatie: het duidelijk vormen van klanken en woorden.

Materiaal

Klassikaal

- Taalleesboek, bladzijde 19 en 20

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 9 t/m 11

Start**5**

U herhaalt de Woordwebben met de leerlingen.

U zegt:

“Vandaag gaat het over teksten die fantasie of werkelijkheid zijn en die ook een verhaal of een gedicht kunnen zijn. En we gaan nadenken over waarom wij teksten moeten schrijven.”

Kern – Instructie 1**20**

De leerlingen bekijken de strip ‘De douche’ op bladzijde 19 van het Taalleesboek. U bespreekt deze kort. Daarna licht u de opdrachten op bladzijde 9 van het Werkboek kort toe.

U leest vervolgens het gedicht ‘Geen tijd ...’ van Nannie Kuiper op bladzijde 20 van het Taalleesboek zelf voor en bespreekt daarna opdracht 2.1 en 2.2 op bladzijde 9 en 10, opdracht 3 op bladzijde 11 in het Werkboek.

De leerlingen maken de opdrachten in het Werkboek.

U kijkt de opdrachten samen met de leerlingen na.

Kern – instructie 2**15**

U leest eerst het verhaal van ‘Slordige Saartje’ op bladzijde 11 in het Werkboek hardop, terwijl de leerlingen meelesen.

Daarna geeft u leesbeurten.

U vraagt aan de leerlingen wat voor tekst ze net hebben gelezen (gedicht of verhaal).

U laat de leerlingen enkele kenmerken van een gedicht opnoemen (korte zinnen, woorden die rijmen).

Afsluiting**5**

Klassikaal laat u de leerlingen rijmwoorden bedenken bij andere woorden uit het gedicht (handen, voeten, vlekken, haren).

Didactische tip

De volgende woorden in deze les hebben misschien extra uitleg nodig:

douche: U schrijft vooraf het woord **de douche** op het bord.

U zegt:

“Dit woord komt uit het Frans.

Daarom spreek je het heel anders uit dan je het schrijft.”

prent: een gedrukte plaat

veeg: een vlek, door vegen ontstaan bijvoorbeeld op je gezicht

nimmer: nooit

deugd: goede eigenschap die blijkt uit je gedrag, bijvoorbeeld vriendelijkheid.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 9 t/m 11

1.1

b wat er gebeurt als je doucht

1.2

De jongen vindt douchen leuk.

Dat weet ik, omdat hij lacht.

2.1

Deze tekst is een gedicht.

Dat weet ik, omdat een aantal woorden rijmt.

2.2

b wil iets leuks over afwassen vertellen.

2.3

bijvoorbeeld: lekker afwassen.

3

goede zinnen: 1, 3 en 6

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van klankzuivere mmkmm-woorden.
- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met: **enkele-** en **dubbele klinkers, tweetekenklinkers.**
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met eind **-d**.

Materiaal

Klassikaal

- poster waarop de begrippen *klinkers* en *medeklinkers* worden aangegeven met daarachter de betreffende letters (Deze heeft een vaste plaats aan de muur gekregen.)

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 12 t/m 14

Opmerking:

Lesdoel 1 wordt hier voor het eerst behandeld, maar de leerlingen zijn deze woorden wel al vaker tegengekomen. Lesdoel 2 is al eerder behandeld in thema 1. De wijze van het noteren van een dubbele klank: O-O, is nieuw. Lesdoel 3 wordt in de start en de opdrachten herhaald.

Start**5**

U schrijft op het bord:

Mijn broertje krast met een potlood op de tafel.

Een leerling leest de zin voor en u zet een streep onder het woord *potlood*.

U stelt de volgende vragen:

- “Je hoort bij potlood achteraan een t, maar je schrijft een d. Weten jullie nog waarom?” (De regel is: Hoor ik aan het eind van een woord een /t/, dan maak ik het woord langer. Dan hoor ik of ik een *t* of een *d* moet schrijven.)

Vervolgens zet u een streep onder het woord *krast*.

U stelt de volgende vragen:

- “Wie kan de medeklinkers in *krast* noemen?” (*k,r,s,t*)
- “Hoe heet de letter *a* in het woord *krast*?” (klinker)
- “Is deze klinker kort of lang?” (kort) Hoe noem je deze klinker? (enkele klinker)
- “Wie kent een dubbele klinker?” (*aa, oo, uu, ee*) “Klinkt deze lang of kort?” (lang)

- “Soms staan er ook twee verschillende klinkers naast elkaar in een woord. Wie weet daar een voorbeeld van?” (*ie, ei, ou, au, oe, eu, ui*)
“Hoe noem je deze klinkers?” (tweeteklinkers)

U neemt de klinker-, medeklinkerposter even door en bespreekt met de leerlingen hoe je deze kras het beste kunt verwijderen.

Kern – Instructie 1	10
----------------------------	-----------

Stap 1

U schrijft op het bord:

b l i k v e e g p o e t s
o o o o o o o o o o o o o

U geeft verschillende leerlingen de opdracht om de rondjes onder de medeklinker in te kleuren op het bord.

Dan zegt u:

‘De rondjes die open blijven, staan onder een klinker. Als dat één rondje is, dan noemen we dat een enkele klinker.’

U wijst het rondje en de klinker daarbij aan.

‘Als het twee rondjes zijn, noemen we het of een dubbele klinker of een tweeteklinker. Een dubbele klinker bestaat uit twee dezelfde klinkers: aa, ee, oo, uu. Bij een dubbele klinker zetten we vanaf nu een streepje tussen de twee rondjes: O-O. Bij tweeteklinkers zijn de klinkers verschillend: ie, ei, oe, eu, ui, ou, au. Bij tweeteklinkers staan de rondjes los van elkaar: O O. Je kunt het zo goed onthouden: De dubbele klinkers (aa, ee, oo en uu) hebben een brilletje (O-O).’

U zet nu op het bord een streepje tussen de rondjes bij *oe* van *poets*.

Stap 2

U maakt samen met de leerlingen opdracht 1, op bladzijde 12 van het Werkboek.

Kern – Instructie 2	25
----------------------------	-----------

Stap 1

U schrijft op het bord nog een keer:

k r a s t

U vraagt een leerling om onder de letters van *krast* bolletjes te zetten. Een andere leerling kleurt de bolletjes in.

U legt uit dat er in het Werkboek ook een aantal opdrachten staan met dit soort woorden: meerdere medeklinkers vooraan, achteraan of allebei.

U maakt samen met de leerlingen opdracht 2 en 3, op bladzijde 12 en 13 van het Werkboek.

Stap 2

U geeft een kort zinnendictee. U zegt een zin. De leerlingen zeggen de zin na. Vervolgens vraagt u de leerlingen om de woorden in de zin te tellen, terwijl u de zin nog een keer zegt. U herhaalt de zin voor de laatste keer en de leerlingen schrijven de zin in zijn geheel op bij opdracht 4.

- 1 Ik veeg de stoep.
- 2 De broek is vies.
- 3 De juf is trots op de klas.

Stap 3

De leerlingen maken zelfstandig de opdrachten 5 tot en met 7 in het Werkboek.

Afsluiting**10**

U schrijft het volgende schema op het bord:

s	a	k
r	e	f
l	i	n
t	o	m
p	u	b

De leerlingen krijgen drie minuten de tijd om zoveel mogelijk woorden op te schrijven. Ze mogen alleen de letters gebruiken uit het schema. Wie is de winnaar?

Antwoorden

Werkboek, bladzijde 12 t/m 14

1

<i>zee</i>	<i>vuil</i>
<i>eet</i>	<i>boot</i>
<i>moe</i>	<i>stop</i>
<i>nat</i>	<i>warm</i>

2

slurf trots
 storm plons start
 slang grens sterk

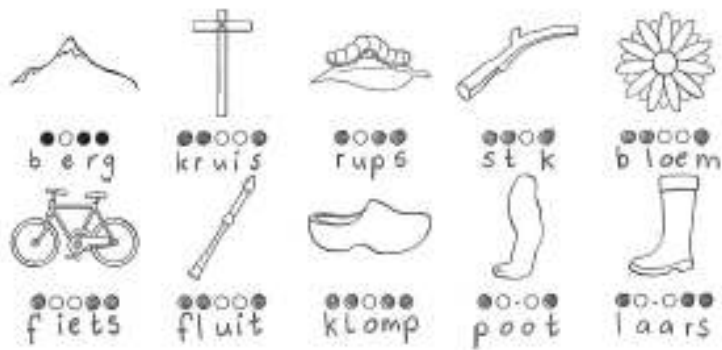
3

1 blaft, 2 klopt, 3 knipt, 4 knort, 5 krant, 6 prikt

4

Zinnendictee staat in de les.

5

6

klok slurf hart
 spin kwast muts
 fles knots hark

7

hoofden, vrienden, baarden, paarden, woorden

Lesinhoud

- De leerlingen herhalen de aangeboden woorden en breiden hun woordenschat omtrent het huishoudelijk werk uit.
- De leerlingen passen taaldenrelatie middel-doel toe.
- De leerlingen oefenen om op tempo te lezen.

Materiaal

Klassikaal

- Leestekst kopiëren uit een op school aanwezige leesmap op een niveau dat de klas kan lezen.
- Woordcluster 1 en 2

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 15 en 16

Vorbereiding

- de stoffer en het blik, de bezem, het schoonmaakmiddel, de schuurspons, de dweil, enzovoort klaarleggen

Start**5**

U verdeelt de klas in twee groepen. Elke groep krijgt een blaadje (A4).

U vraagt:

“Wat heb je allemaal nodig om een grote schoonmaak te houden?”

Daarna legt u uit dat de groepen zoveel mogelijke artikelen opschrijven en dat we daarna gaan kijken welke artikelen goed zijn en welke groep het meest heeft opgeschreven.

Daarna gaat u Woordcluster 1 en 2 opnieuw herhalen.

Kern – Instructie 1**15**

U herhaalt met de leerlingen de woorden over schoonmaken op bladzijde 14 van het Werkboek.

Vervolgens licht u opdracht 1 en 2 op bladzijde 15 en 16 in het Werkboek toe. De leerlingen maken in duo deze opdrachten.

U bespreekt de antwoorden samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2**20**

U oefent met de leerlingen het tempo tijdens het lezen. U bespreekt met de leerlingen wat er bedoeld wordt met tempo lezen.

De leerlingen pakken de leestekst die u hebt gekopieerd uit een op school aanwezige leesmap.

U laat de leerlingen het verhaal eerst voor zichzelf lezen.

Daarna geeft u individuele beurten.

Interactie

U bespreekt met de leerlingen de tekst die ze hebben gelezen.

U stelt vragen en laat de leerlingen deze beantwoorden. Geef ook leerlingen die niet gauw een antwoord geven, een beurt.

Afsluiting - Lezen	5
---------------------------	----------

Laat ten slotte enkele schoonmaakactiviteiten uitbeelden en raden door de leerlingen.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 15 en 16

1

1 afwassen

2 schuren

3 zemen

4 poetsen

5 schrobben

6 vegen

2

1 schuurspons, water

2 borstel, water, schoonmaakmiddel

3 schoenenpoets, borstel, poetsdoek

4 spons, zeem, water

5 dweil, water, emmer

Lesinhoud

- De leerlingen vervangen het onderwerp en maken de zin langer.
- De leerlingen oefenen het uitbreiden van een zelfstandig naamwoord (substantief) tot een woordgroep.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 2 bladzijde 21
- Werkboek 3, bladzijde 17

Start**5**

U schrijft een woord op het bord. Bijvoorbeeld **park**.

U vraagt aan de leerlingen of ze een zin kunnen maken met het woord 'park'.
(Ik ga morgen naar het park.)

U schrijft dit op het bord.

U vraagt weer of er leerlingen zijn die deze zin langer kunnen maken. (Kees en ik gaan morgen naar het park.)

U schrijft deze zin ook op het bord.

U vraagt weer om de zin nog langer te maken. (Kees en ik gaan morgen naar het park om te spelen.)

En deze zin schrijft u weer op het bord.

Daarna vraagt u aan de leerlingen om na te gaan met hoeveel woorden de zin langer is geworden.

U zegt:

“We gaan vandaag oefenen met zinnen langer maken. Jullie gaan daar ook opdrachten over maken.”

Kern – Instructie 1**15**

U leest de tekst 'Vies of schoon?' op bladzijde 21 van het Taalleesboek hardop voor, terwijl de leerlingen meelesen.

Hierna schrijft u de eerste zin op het bord:

Tes komt de keuken binnen.

U vraagt:

“Wie komt de keuken binnen?” (Tes)

“Hoeveel woorden is Tes?” (één)

Vervolgens zegt u:

“Je kunt ook zeggen: **Een meisje** komt de keuken binnen. Wie komt de keuken binnen?” (een meisje)

“Hoeveel woorden is een meisje?” (twee)

Zo behandelt u nieuwe zinnen, waarin u het onderwerp steeds uitbreidt. De zinnen komen onder elkaar op het bord te staan. Achter het onderwerp schrijft u steeds het aantal woorden waaruit het onderwerp bestaat.

Tes (1) komt de kamer binnen.

Een meisje (2) komt de kamer binnen.

De zus van Tim (4) komt de kamer binnen.

Een meisje van zeven jaar (5) komt de kamer binnen.

De zin wordt steeds opnieuw opgelezen om te controleren of hij nog wel klopt. U zegt:

“Zo kunnen we een zin steeds langer maken! We doen het nog een keer!”

Op dezelfde manier wordt een tweede zin behandeld. Hiervoor neemt u de eerste zin van opdracht 1 in Werkboek 3 op bladzijde 17.

U schrijft op het bord:

Het is vies.

De leerlingen maken opdracht 1 zelfstandig.

U laat enkele leerlingen oplezen wat ze opgeschreven hebben.

Kern – Instructie 2

20

U schrijft een zelfstandig naamwoord op het bord, bijvoorbeeld **bad**.

“Wie kan een woord bedenken dat voor bad kan staan?” (een, dit, ons, haar, het)

“Nu hebben we een groepje van twee woorden, bijvoorbeeld: **een bad**. Nu ga ik dit groepje langer maken.”

U schrijft op het bord:

een warm bad

“Wie kan dit groepje woorden nog langer maken?” (een lekker warm bad)

U schrijft de zinnen op het bord en u schrijft erachter uit hoeveel woorden het onderwerp bestaat.

“We hebben er nu steeds woorden voorgezet. Maar we kunnen het groepje ook langer maken door er woorden achter te zetten. Bijvoorbeeld: een lekker warm bad van Tes. Wie heeft er nog een idee?”

U schrijft goede suggesties op het bord.

U zegt:

“De opdracht in je Werkboek gaat over hetzelfde als waar we het met elkaar over hebben gehad.”

U helpt de leerlingen op weg met opdracht 2 op bladzijde 17 van het Werkboek.

Interactie

U bespreekt de antwoorden met de leerlingen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

Vonden de leerlingen het moeilijk de opdrachten te maken? Wat vonden ze precies moeilijk? Bespreek dit met de leerlingen.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 17

1

1 Tes

2 Mam

3 ik

4 ze

5 Tes

2

1 vieze

2 grappig

3 mooie

4 kleine

5 warme

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het afmaken van een verhaal.
- De leerlingen oefenen het aangeven van het schrijfdoel van een tekst.
- De leerlingen letten op intonatie en tempo.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 2 bladzijde 21 'Vies of schoon?'
- Werkboek 3, bladzijde 18 en 19

Start**5**

U vraagt:

“Waarom worden er boeken geschreven?” (om iets leuks te lezen, om iets te leren over een dier bijvoorbeeld, om een taart te bakken)

“We gaan vandaag verhalen lezen en ze zelf afmaken. Soms is het verhaal fantasie en soms is het werkelijkheid.”

U vraagt:

“Wanneer is een verhaal fantasie en wanneer is het werkelijkheid?” (fantasie als het niet echt gebeurd is en werkelijkheid als het echt gebeurd is)

Kern – Instructie 1**15**

U zegt:

“We gaan de tekst op bladzijde 21 van het Taalleesboek lezen.”

De tekst wordt eerst samen gelezen: u leest hardop, de leerlingen lezen mee. Daarna geeft u leesbeurten.

U bespreekt de tekst met de leerlingen.

Kern – Instructie 2**20**

U schrijft de schrijfdoelen nog eens op het bord:

- a om iets te vertellen;**
- b om iets te vragen;**
- c om iets te onthouden;**
- d omdat het leuk is.**

Daarna bespreekt u bladzijde 18 en 19 van Werkboek 3.
De opdrachten worden zelfstandig gemaakt.
U kijkt de opdrachten klassikaal na.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U zegt:

“Ik ga iets voorlezen. Jullie bedenken waarom de schrijver dit geschreven heeft.”

Er staan twee ezels buiten.

Vraagt de een: “Zie je dat bos daar?”

“Nee”, zegt de ander.

“Er staan te veel bomen voor.”

U vraagt:

“Waarom is deze tekst geschreven?” (omdat het leuk is)

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 18 en 19

1.1

eigen voortzetting van de tekst

1.2

Het is geschreven om iets leuks te vertellen.

2.1

eigen aanvulling op de tekst

2.2

b Deze tekst is fantasie.

eigen motivering

2.3

Dit verhaal is geschreven omdat het leuk is.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het wasvoorschrift, de temperatuur, de thermometer, lauw, de stomerij**.
- De leerlingen oefenen hun articulatie.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 4

Individueel

- Taalleesboek bladzijde 23 'De schone olifant'
- Werkboek 3, bladzijde 20 t/m 22

Vorbereiding

- uw jas/jacket, die in de stomerij gereinigd moet worden
- thermometer, heet water en koud water

Betekenis van de woorden

het wasvoorschrift:	Een wasvoorschrift is een label waarop staat hoe je je kleren moet wassen. Vaak staat een wasvoorschrift op een kaartje van stof dat in een kledingstuk is genaaid.
de temperatuur:	De temperatuur van iets geeft aan hoe warm of koud het is. De temperatuur kun je meten met een thermometer.
de thermometer:	Met een thermometer meet je hoe warm of koud het ergens is. Of hoeveel koorts iemand heeft. Een thermometer is meestal een dun buisje met een vloeistof erin. De vloeistof gaat omhoog als het warm is en naar beneden als het koud wordt.
lauw:	Lauwe vloeistof is een beetje warm, maar niet heet.
de stomerij:	Een stomerij is een bedrijf waar kleren met stoom en schoonmaakmiddelen worden schoongemaakt. Dat gebeurt met kleren die niet in de wasmachine kunnen, of met grote gordijnen.
stoom:	Wanneer water heel heet is, komt er stoom vanaf, dus de damp van kokend water.

Start**5**

U neemt uw jas en zegt:

“Dit is mijn jurk/jacket. Ik heb hem graag aan. Maar nu heb ik hem zo vaak aan gehad dat hij helemaal vuil is geworden. Zou ik hem zomaar in de wasmachine kunnen stoppen?”

Kern – Instructie 1**20**

U laat Woordweb 4 aan de leerlingen zien.

“Weet je wat? Ik ga eens in de jas kijken of daar iets in staat. In deze jas zit vast een **wasvoorschrift**. In bijna alle kleren zit een **wasvoorschrift**. Een **wasvoorschrift** is een label waarop staat hoe je iets moet wassen. Als je precies doet wat op het **wasvoorschrift** staat, dan worden de kleren weer schoon en blijven ze mooi. Een **wasvoorschrift** zegt precies wat je wel moet doen en wat je niet moet doen. Niet alle kleren was je op dezelfde manier.”

U zegt:

“Ik teken hier in het groot wat er op het wasvoorschrift staat.”

U tekent het eerste symbool (een wasteil) van het wasvoorschrift op het bord.

U zegt:

“Hieraan kun je zien hoe heet het water moet zijn waarin je het kledingstuk wast. **De temperatuur** staat er op. Er staat dan 30, 40, 60 of 90 graden. **De temperatuur** zegt hoe warm of hoe koud het water is.

De temperatuur kun je meten met een **thermometer**. Jullie kennen vast wel een **thermometer**, want als je ziek bent gebruik je ook een **thermometer** om te kijken of je koorts hebt. Zo’n **thermometer** heet een koortsthermometer. Je kunt op de koortsthermometer zien hoeveel graden koorts je hebt. In de wasmachine zit ook een **thermometer** ingebouwd. Er zit een knop op de wasmachine en die kun je precies op het goede aantal graden zetten. Water van 30 graden is **lauw**, water van 40 graden is warm, water van 60 graden is heet en 90 graden is gloeiend heet. **Lauw** water is niet koud, niet heet, maar een klein beetje warm. Je kunt gemakkelijk met je hand in **lauw** water.

Er zijn ook kledingstukken die je helemaal niet in de wasmachine mag doen. Ik kijk nog even op het **wasvoorschrift** in mijn jas. Oei, er staat een kruis door het wasbakje. Dat betekent dat ik hem niet mag wassen. Dan moet mijn jas naar de **stomerij**. Een **stomerij** is een soort fabriek. In een **stomerij** gebruiken ze stoom en schoonmaakmiddel om een kleding schoon te maken.

Stoom is de damp die van heet water afkomt. Mijn jas breng ik naar de **stomerij**. Ik moet dan wel een week wachten voordat mijn jas klaar is. Als ik hem weer ophaal, moet ik betalen.”

U licht de opdrachten op bladzijde 21 en 22 toe.
De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U bespreekt de antwoorden samen met de leerlingen.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2**15**

De leerlingen pakken hun Taalleesboek en zoeken bladzijde 23 'De schone olifant' op. U leest het verhaal eerst op en de leerlingen lezen mee.

Daarna geeft u leesbeurten.

U bespreekt het verhaal met de leerlingen.

Afsluiting**5**

U vraagt aan de leerlingen of ze de les leuk vonden. De leerlingen kunnen uitleggen wat ze wel of niet leuk vonden. Geef de leerlingen die niet veel praten ook een beurt.

Didactische tip

beschermen

= ervoor zorgen dat iemand of iets geen schade ondervindt;
bijvoorbeeld bij het fietsen een helm gebruiken.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 21 en 22

1

1 Met een thermometer meet je: hoe warm iets is: de temperatuur.

2 Bij een thermometer horen: graden.

3 In een stomerij kun je: kleren wassen.

2

koud, lauw, warm

3

naar keuze in te vullen

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met s- / z- aan het begin van een woord.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 23 t/m 26

Vorbereiding

- U zorgt voor een groot vel papier, een zwarte stift en kladblaadjes voor de afsluiting.

Opmerking:

Bij doel 1: Het klankverschil tussen /s/ en /z/ is nauwelijks hoorbaar. Toch gaan we uit van een hoorbaar klankverschil. Daarnaast worden woorden die met z beginnen ingeprent. Ook wordt er een regel aangeboden voor woorden die met s of z beginnen gevolgd door een medeklinker.

In het Werkboek bij les 10 staat een lijst met woorden die met een z beginnen. U wijst erop dat de leerlingen deze lijst mogen gebruiken als ze niet zeker weten hoe het woord geschreven moet worden. Ook tijdens andere lessen!

Start**5**

U speelt het spel 'Galgje' met het woord *schuursponsje*.

U schrijft op het bord:

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

De leerlingen mogen om de beurt een letter raden. Als ze een letter noemen die in het woord voorkomt, schrijft u die letter op de juiste plek. Noemen ze een letter die niet in het woord voorkomt dan tekent u een stukje van de galg. Het is de bedoeling dat ze het woord raden voordat 'het mannetje hangt'.

Vervolgens bekijkt u samen de letters van het woord *schuursponsje*. De leerlingen geven steeds aan of het om een medeklinker of een klinker gaat. De rondjes onder de medeklinkers worden ingevuld. U kijkt ook nog even samen naar de klinkers. Gaat het hier om enkele klinkers, dubbele klinkers of twee-tekenklinkers? Tussen welke klinkers komt er een streepje?

U vertelt dat u vandaag gaat oefenen met woorden die met s- of z- beginnen.

Stap 1

U schrijft de volgende zin op het bord:

Moeder zuigt met de stofzuiger.

U leest de zin voor.

Om het verschil tussen de klanken /s/ en /z/ goed uit te laten komen maakt u de s of z los van het woord en spreekt u de klank langzaam uit: zzzzz-uigt en ssss-tofzzzzz-uiger.

U wijst erop dat het verschil tussen de /s/ en de /z/ te horen is.

U zegt vervolgens telkens een zin met daarin woorden die met /s/ of /z/ beginnen. U spreekt deze klanken zo uit dat de leerlingen het s/z-verschil duidelijk kunnen horen. De leerlingen schrijven de dikgedrukte woorden in de goede rij op bij opdracht 1, op bladzijde 23 in het Werkboek.

U schrijft vervolgens de s-/z-woorden uit de zin op het bord in de juiste rij. U spreekt nog eens nadrukkelijk de s of z uit.

U gebruikt de volgende zinnen:

- 1 De **sok** van Dwayne is **schoon**.
- 2 Je wordt **ziek** van bedorven **soep**.
- 3 Maria wast de ramen met **spons** en **zeem**.
- 4 Mijn **zus** krijgt een dikke **zoen**.

Stap 2

U schrijft op het bord:

sl.....

sn.....

sm.....

sp.....

st.....

zw.....

U wijst erop dat wanneer de /s/-klank gevolgd wordt door een *l, n, m, p* of *t*, de eerste letter altijd een *s* is en nooit een *z*. U bedenkt met de leerlingen woorden die dat laten zien en schrijft deze op het bord achter de lettercombinaties. Voorbeelden: *slaap, smaakt, snoep, sport, stoel*.

Daarna moeten de leerlingen woorden bedenken die met *zw* beginnen.

U zegt:

“Voor een *w* komt wel een *z* maar nooit een *s*.”

U schrijft nu de volgende woorden op het bord:

zwaan zweet zwak zwijg zwaar zwom

De regel is dus:

- voor de *l, m, n, p, t* altijd een *s*
- voor de *w* altijd een *z*

Schrijf deze regel met een dikke stift, groot op een vel papier en hang het goed zichtbaar op in de klas.

Opmerking:

Alhoewel ook de medeklinker combinaties *sj* (*sjouwen, sjaal*), *sk* (*skelet, ski*) en *sf* (*sfeer*) voorkomen, beperken we ons in de derde klas tot de genoemde combinaties.

Stap 3

U zegt nu steeds een woord met een *s* of *z* aan het begin. Laat hierbij het verschil tussen de */s/* en */z/* overdreven horen. De leerlingen zeggen het in koor na. U gebruikt hiervoor de volgende woorden: *spoor, zweeg, zwaar, stal, snor, zwam, snoep, stop, zwak, zwart, spaak, zwom, sloep, spons, zeem, zwaard, zwijg, slak, snoer, smal en zwier*.

Stap 4

U leest met de leerlingen de lijst ‘Woorden die met een *z* beginnen’ op bladzijde 23 van het Werkboek. Als er woorden bij zijn waarvan de leerlingen de betekenis niet kennen, legt u ze uit.

De leerlingen maken zelfstandig de opdrachten 2 tot en met 5, op bladzijde 24, 25 en 26 in het Werkboek.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U schrijft het volgende schema op het bord:

s	a	k	z
r	e	f	w
l	i	n	aa
t	o	m	ee
p	u	b	oo

De leerlingen krijgen drie minuten de tijd om zoveel mogelijk woorden op te schrijven die met een z of een s beginnen. Ze mogen alleen de letters gebruiken uit het schema. Wie is de winnaar?

U laat de leerlingen hun naam op de kladblaadjes zetten en haalt ze op. Deze blaadjes heeft u weer nodig voor de start van les 15.

Didactische tip:

Kies een muur in de klas waar u alle spellingsregels en posters bij elkaar hangt. Zo hebben de leerlingen een vaste plek waar ze kunnen 'spieken'. Ze kunnen dan de regels ook tijdens andere lessen toepassen. Hoe vaker ze dit gebruiken, hoe sneller ze de regel beheersen.

Schrijf ook de regel van de eind *-d* op een vel papier en hang deze regel bij de regel die de leerlingen deze les hebben geleerd.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 23 t/m 26

1

De dicteewoorden zijn terug te vinden in de les.

2

Woorden met s: *Sandra, staat, soep, schaal, sinaasappels, staat, Sandra, stoelen, servet, strik, snel, Sandra, schoon, Simon, Sonja*

Woorden met z: *zeil, zout, zes, zure, zoete, zet, zilverpapier, ziezo, ze, zin, ze, zullen, zijn*

3

Hier zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld:

<i>zout</i>	<i>zuur</i>
<i>soep</i>	<i>steen</i>
<i>schort</i>	<i>zwaar</i>
<i>zwart</i>	<i>spin</i>

4

1 strik, zwaait, zware, storm

2 staart, zwaan, staat

3 stuur, staal

4 zwaait, staf

5 stuurt, slee, smalle

6 zware, staat, stoel

5

De leerlingen bedenken zelf de woorden en zinnen.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het verwerken van oorzaak- gevolgrelaties.
- De leerlingen oefenen het lezen in groepen.
- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de vuilnis, de vaat** en **de afwasmachine**.

Materiaal

Klassikaal

- leesboeken (verschillende niveaus of 30 van één titel)

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 26 en 27

Extra materiaal

- Een gebruikte hoffie- of theekopje
- Benodigheden voor de afwas (spons, afwasborstel, afwasmiddel)

Betekenis van de woorden

de vuilnis: Vuilnis is een ander woord voor afval.

de vaat: De vaat, dat zijn alle spullen die na het eten afgewassen moeten worden, zoals borden, bekens en bestek.

de afwasmachine: Een afwasmachine is een machine die de afwas voor je doet. Een machine werkt op stroom.

Start**5**

U zegt:

“Ik ga jullie vandaag vertellen wat er kan gebeuren als er eerst iets anders gebeurt.”

U schrijft een voorbeeld op het bord.

Je traint veel bij atletiek. Je wint een prijs.

U zegt:

“Veel trainen gebeurt eerst en het gevolg van veel trainen is een prijs winnen.
Jullie gaan opdrachten maken over iets dat je kunt doen en wat er dan gebeurt.”

Kern – Instructie 1**20**

U praat met de leerlingen over: Wat is er gebeurd? Wat gebeurde er toen? (oorzaak-gevolg)

U schrijft op het bord:

Ik heb me verslapen. Ik kwam te laat op school.

U vraagt:

“Wat is er gebeurd?” (Ik heb me verslapen.)

“Wat gebeurde er toen?” (Ik kwam te laat op school.)

Je kunt ook zeggen:

“Ik heb me verslapen, daardoor was ik vanmorgen te laat op school.”

“Ik kwam te laat op school, omdat ik me verslapen had.”

U geeft nog een voorbeeld:

Ik heb te veel pannenkoeken gegeten. Ik heb pijn in mijn buik.

“Wat is er gebeurd?” (Ik heb te veel pannenkoeken gegeten.)

“Wat gebeurde er toen?” (Ik heb pijn in mijn buik.)

Je kunt ook zeggen:

“Ik heb te veel pannenkoeken gegeten, daardoor heb ik pijn in mijn buik.”

“Ik heb pijn in mijn buik, omdat ik te veel pannenkoeken heb gegeten.”

U zegt:

“Jullie zien: er gebeurt iets vanzelf, als er eerst iets anders is gebeurd.”

Interactie

U doet samen met de leerlingen opdracht 1 en 2 op bladzijde 26 en 27 van het Werkboek. U geeft hierbij beurten om de zin te lezen en om de vraag te formuleren.

U schrijft de antwoorden op het bord en de leerlingen kunnen het daarna in hun Werkboek overschrijven.

Kern – Instructie 2	15
----------------------------	-----------

Vervolgens zegt u:

“Ik zie mijn kopje staan en nu bedenk ik ineens dat ik thuis nog allerlei gebruikte kopjes en bordjes had staan. Die had ik vanmorgen nog even willen afwassen. Afwassen is het schoonmaken van alle spulletjes die gebruikt zijn voor het eten en drinken. Die gebruikte spullen samen noem je ook wel **de vaat**.”

De vaat zijn alle dingen die na het eten moeten worden afgewassen. **De vaat** is een ander woord voor de afwas.

U laat de afwasbenodigdheden zien en u vervolgt:

“Je kunt heel gemakkelijk met de hand **de vaat** doen. Je hebt dan water nodig, afwasmiddel en een spons of afwasborstel. Er bestaan ook machines die afwassen: een **afwasmachine** (dishwasher). Een machine werkt op stroom en kan het werk beter en sneller dan dat je het zelf doet. Zo kan een **afwasmachine** heel veel spullen tegelijk afwassen en hij kan ze ook heel schoon maken. Een **afwasmachine** heet ook wel een vaatwasmachine. Misschien hebben jullie thuis ook een **afwasmachine?**”

U laat de leerlingen reageren en een kort gesprekje houden. Daarna zegt u:

“Spullen die we gebruikt hebben bij het eten en drinken zijn vuil en moeten gewassen worden. Maar er is ook ander vuil.”

U pakt de prullenbak en u zegt:

“Zo, het wordt tijd dat we deze prullenbak eens leeg maken. In deze bak hebben we allemaal spullen gegooid die we niet meer kunnen gebruiken. Wat zit er allemaal in de prullenbak?”

U benoemt een aantal dingen uit de prullenbak, bijvoorbeeld: lege drinkpakjes, schillen van bananen, slijpsel van potloden. Dan zegt u:

“Dit alles noemen we afval of **vuilnis**. De **vuilnis**mannen halen de **vuilnis** dat wij weggooien op met de **vuilnis**wagen en brengen alles naar de **vuilnis**belt (dump).”

U houdt nog een kort gesprek over de nieuwe woorden.

Daarna kunt u, afhankelijk van het niveau van de leerlingen per groep, een leesboek laten kiezen of uitdelen.

U verdeelt de klas in groepen van 4 en wijst één van de leerlingen aan om leider/ster te zijn.

U legt uit dat de leider/ster beurten geeft aan de rest van de groep. Iedereen in de groep luistert goed naar degene die leest. Fouten moeten direct verbeterd worden.

U loopt rond om te observeren of de leerlingen goed in groepen kunnen werken.

Afsluiting**5**

U bespreekt uw observaties. Eventueel laat u een groepje dat het goed deed, het voorbeeld geven van een goed lezende en samenwerkende groep.

Didactische tip 'lezen'

De groepsamenstelling kan op verschillende manieren:

- homogeen qua niveau;
- heterogeen qua niveau;
- snel: leerlingen die bij elkaar in de buurt zitten.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 26 en 27

1

naar keuze in te vullen

2

bijvoorbeeld:

De burens zette oude spullen bij de vuilnis.

Daardoor wordt de stoep helemaal vol.

Dan komen de vuilnismannen.

En de stoep is weer helemaal leeg.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen de gespreksregel ‘op elkaar aansluiten’.
- De leerlingen luisteren naar een voorgelezen verhaal en reageren daarop.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

Vorbereiding

- verhaal ‘Met moeder naar de tandarts’, Handboek NVT, blz. 44 en 45

Start**5**

U zegt:

“We gaan vandaag met elkaar praten en naar elkaar luisteren. Het gaat over het thema ‘Lekker schoon!’ Ik ga jullie ook een verhaal voorlezen.

In dit thema hebben we de eerste keer met elkaar gesproken over jezelf schoonhouden. Wat doe je allemaal tussen opstaan en naar school gaan? We hebben toen geoefend met de gespreksregel: **Op elkaar aansluiten.**”

U schrijft deze regel op het bord.

“Ik ga een verhaal voorlezen en daarna gaan we er met elkaar over praten. We houden deze gespreksregel goed in de gaten. Dus als straks iemand over een onderwerp vertelt of praat, ga je daarop door en ga je niet over iets anders praten.”

Kern – Instructie 1**35**

Nu leest u het volgende verhaal voor.

(‘Met moeder naar de tandarts’, bladzijde 44 en 45 van het Handboek NVT.)

U vraagt:

“Wat vind je van het verhaal? Waarom?
Is het verhaal fantasie of is het in werkelijkheid gebeurd?
Hoe weet je dat?
Waarom heeft de schrijver deze tekst geschreven?”

Afsluiting**5**

Ter afsluiting bespreekt u met de leerlingen hoe het ging met de 'gespreksregel' op elkaar aansluiten.

Didactische tip

Om de gespreksregel extra onder de aandacht te brengen, kunt u steeds vragen wie nog iets meer wil vertellen over dit onderwerp en wil aansluiten op wat er is gezegd.

Met moeder naar de tandarts

Vera en haar moeder horen de boor van de tandarts.

"We zijn lekker vlug aan de beurt", zegt Vera.

Haar moeder bladert in een tijdschrift.

Er komt een mevrouw uit de kamer van de tandarts.

Ze groet vriendelijk en stapt opgewekt de deur uit.

"Ja", roept Vera. "Kom op, wij zijn!"

De tandarts staat zijn handen te wassen.

"Goeiemorgen", zegt hij vrolijk.

Vera steekt haar hand op en haar moeder zegt ook zacht goedemorgen.

"Controle", zegt de assistente.

De tandarts droogt zijn handen.

Hij loopt naar Vera toe. "Ga maar zitten, hoor. En je hoeft nergens bang voor te zijn."

"Ik ben ook niet bang!" roept Vera. "We komen voor mijn moeder.

Ze heeft een zere kies. Al een paar dagen."

Verbaasd kijkt de dokter naar Vera's moeder.

"Eh... ja", zegt die verlegen. "Ik dacht eerst dat het wel vanzelf over ging.

Maar ik blijf er maar last van houden."

"Ze heeft er ook jenever op gegooid", zegt Vera. "M'n vader zei dat dat hielp.

Maar dat hielp niks."

"Snoept u veel?" vraagt de tandarts plagerig.

"Eh... gaat wel", zegt Vera's moeder. "Af en toe een dropje."

"En chocola!" roept Vera. "Van die lekkere witte. Die haalt ze elke week.

En soms eet ze wel een zak bonbons op."

"Nou, een zak...", zegt haar moeder.

"Gaat u maar zitten", zegt de tandarts. "Ik kijk wel even."

Hij schijnt met een lampje in haar mond.

Vera staat er bijna met haar neus bovenop.

“Is het erg?” vraagt ze.

“Nee hoor”, antwoordt de tandarts. “Een gaatje. Dat is zo gebeurd.

Ga maar even een stukje aan de kant.”

“Het valt wel mee, hoor mam”, zegt Vera. “Het is zo gebeurd.”

Dan doet ze een stap achteruit.

De tandarts pakt een boor en begint te boren.

Vera’s moeder houdt haar ogen stijf dicht.

Dan wordt de kies gevuld.

“Ziezo, klaar alweer”, zegt de tandarts. “Spoelt u maar even.”

Vera’s moeder doet haar ogen open. Ze spoelt haar mond.

”Zo mevrouw”, zegt de tandarts. “U moet uw gebit wel goed schoon houden hoor. Minder snoepen en goed poetsen. Ik zeg altijd maar zo: een goed gebit is een mooi bezit.”

“Haha”, lacht Vera. “En een rotte kies is heel vies.”

“Zo is het”, zegt de tandarts. “Moet jij ook nog even?”

“Ikke niet!” roept Vera. “Ik houd mijn gebit goed schoon.”

Ze neemt haar moeder bij de hand.

“Kom op, mam. We gaan weer.”

Buiten schijnt het zonnetje.

Vera’s moeder lacht opeens.

“Tijd voor een gebakje”, zegt ze. “Wat vind jij?”

“Ik lust er wel een”, zegt Vera, “maar jij moet je gebit goed schoon houden.

Dat heeft de tandarts zelf gezegd.”

“Ik poets thuis meteen mijn tanden”, zegt haar moeder. “Goed?”

“Goed”, zegt Vera. “En ik ook.”

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het toepassen van de taalden relatie oorzaak-gevolg.
- De leerlingen oefenen het aangeven waar persoonlijke, bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden betrekking op hebben.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 28 t/m 30
- Taalleesboek 3, bladzijde 23

Start**5**

U zegt:

“Ik ga jullie straks een verhaal voorlezen. Daarna gaan we opdrachten maken over hoe allerlei dingen kunnen gebeuren. We gaan ook kijken naar woordjes die naar iets anders verwijzen.”

Kern – Instructie 1**10**

U herhaalt met de leerlingen waar de persoonlijke, bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden betrekking op hebben.

U bespreekt met de leerlingen opdracht 1 op bladzijde 28 van het Werkboek. U maakt de zinnen één voor één samen met de leerlingen. Bij elke zin geeft u een uitleg.

Kern – Instructie 2**15**

De leerlingen nemen het verhaal ‘Afwassen’ op bladzijde 23 van het Taalleesboek voor zich.

Hierna leest u het verhaal voor. Daarna geeft u enkele leesbeurten en u bespreekt de tekst.

U schrijft nu een aantal oorzaak-gevolgzinnen in het schema op het bord.

oorzaak (Hoe is het gekomen?) gevolg (Wat is er gebeurd?)

U zegt:

“In zin 1 staat dat er een reuzenafwas in de keuken staat.”

Onder gevolg schrijft u:

Er staat een reuzenafwas in de keuken. (gevolg)

U vraagt aan de leerlingen:

“Hoe is dit gekomen, wat is de oorzaak?”

U geeft een leerling de beurt om regel 1 tot en met 7 nogmaals te lezen. U vraagt de leerlingen naar het antwoord op uw vraag en schrijft het op onder oorzaak:

Er zijn gasten geweest en die zijn blijven eten. Daarom hebben we veel borden gebruikt. (oorzaak)

Een andere leerling krijgt de beurt om regel 8 tot en met 14 nogmaals te lezen. U zegt:

“Vader en moeder zijn uitgeput.” (oorzaak)

U vraagt:

“Wat is daarvan het gevolg?”

U schrijft het antwoord onder gevolg:

Stoffer en Streep bedenken een plan om de afwas te doen. (gevolg)

U laat een leerling weer regel 15 tot en met 23 lezen.

Onder oorzaak schrijft u:

Stoffer en Streep hebben de afwas in de tuin gezet en spuiten hem met de tuinslang schoon.

U bespreekt met de leerlingen wat hiervan het gevolg is en schrijft dit op:

Moeder ziet een leeg aanrecht en rent schreeuwend naar buiten.

U leest samen regel 24 tot met 36 nogmaals.

Onder oorzaak schrijft u:

Stoffer spuit per ongeluk zijn moeder nat.

Het gevolg is: **Haar kleren zijn nat geworden.**

U maakt samen met de klas bladzijde 29, opdracht 2.1 van het Werkboek.

U schrijft de antwoorden op het bord. Als de opdracht helemaal af is, mogen de leerlingen de antwoorden in hun Werkboek opschrijven.

Vervolgens maken de leerlingen opdracht 2.2 en 2.3 zelfstandig.

U bespreekt de antwoorden met de leerlingen.

Afsluiting

5

U laat de leerlingen in groepen van drie zelf twee zinnen bedenken met oorzaak en gevolg.

Didactische tip

uitgeput = heel erg moe

aanrecht = werkblad in een keuken, meestal met een gootsteen en kastjes eronder

kletteren = snelle opeenvolgende heldere of tikkende geluiden maken

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 28 t/m 30

1

1 vader

2 de pony

3 alle kinderen

4 Kees

5 (de dikste) appel

2.1

1 Er zijn veel gasten geweest.

2 Stoffer heeft een plan.

3 Stoffer en streep hebben alles in de tuin gezet.

4 Als Stoffer zich omdraait, draait de tuinslang mee.

Vader en moeder zijn moe.

Stoffer en Streep doen samen de afwas.

Het hele aanrecht is leeg.

De straal klettert in moeders gezicht.

2.2

1

b moeder

2 vader, moeder, Stoffer en Streep

2.3

Stoffer

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het afleiden van zelfstandige naamwoorden door van de werkwoorden, de stam te nemen.
- De leerlingen oefenen het maken van onderscheid tussen zelfstandige naamwoorden en werkwoorden.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 31
- Taalleesboek 2, bladzijde 26

Start**5**

U schrijft op het bord:

Wim fluit op zijn fluit.

U zegt:

“Er staat twee keer ‘fluit’ in de zin. Is het eerste woordje fluit een de- of het-woord, of een doe-woord?” (doe-woord)

“Is het tweede woord ‘fluit’ een de- of het-woord, of een doe-woord?” (de-woord)

U zegt:

“We gaan het hebben over doe-woorden en over de- en het-woorden. En hoe je doe-woorden kunt veranderen in de- en het-woorden en andersom. Jullie gaan er opdrachten over maken.”

Kern – Instructie 1**30**

U laat de leerlingen hun Taalleesboek pakken en ze zoeken bladzijde 26 op. U bespreekt eerst de plaatjes met de leerlingen en daarna leest u de hele tekst. De leerlingen maken nu opdracht 1 op bladzijde 31 van het Werkboek zelfstandig.

U herhaalt:

“Jullie weten nog wel wat de- en het-woorden zijn. Dat zijn alle dingen (dus zelfstandige naamwoorden zoals mensen, dieren en planten) waar je ‘de’ of ‘het’ voor kunt zetten. Bijvoorbeeld **de tafel, de poes, de juf**. Of **het huis, het hondje, het meisje**. (‘De’ en ‘het’ zijn lidwoorden en tafel, juf, hondje, meisje, zijn zelfstandige naamwoorden.)

Er zijn ook doe-woorden. Dat zijn dingen die je kunt doen, bijvoorbeeld: lopen, rennen, schrijven (de werkwoorden). Van doe-woorden kun je soms de- en het-woorden maken. Bijvoorbeeld van **lachen** kun je **de lach** maken. Bijvoorbeeld: van **de afwas** kun je **afwassen** maken. Hierover gaan de opdrachten.”

Opdracht 2 op bladzijde 32 wordt in interactieve vorm besproken. Bij de bespreking vraagt u steeds of het een doe-woord of een de- of het-woord is. U schrijft twee kolommen op het bord. Eén voor doe-woorden en één voor de- en het-woorden. Alle antwoorden worden ingedeeld en opgeschreven op het bord. U wijst erop dat wanneer je bij doe-woorden ‘en’ eraf haalt, je een de- of het-woord overhoudt. Daarna mogen de leerlingen de antwoorden in hun Werkboek opschrijven.

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Ten slotte schrijft u de volgende zin op het bord:

Ik schommel graag op een grote schommel.

U laat een leerling uitleggen welke schommel ‘de’ of ‘het’ krijgt en welke schommel een doe-woord is.

Hetzelfde doet u met de zin:

Eefje wil niet dat ik op haar step step.

Misschien weten de leerlingen ook een dergelijke zin te bedenken.

Ten slotte laat u een leerling zelf een zin bedenken.

Antwoorden

Werkboek 3, bladzijde 31

1

1 bank	4 (tuin)slang
2 borden	5 kraan
3 kopjes	6 vaat

2

de-woorden en het-woorden

de afwas
de spuit
de schreeuw
de dweil
de stofzuiger
het werk

doe-woorden

afwassen
spuiten
schreeuwen
dweilen
stofzuigen
werken

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van niet-klankzuivere hoogfrequente woorden.
- De leerlingen oefenen in het schrijven van woorden met s-/z- aan het begin van een woord.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 32 t/m 34

Vorbereiding

- U schrijft de volgende woorden op het bord:
zee zeil zes zin zon zout zoet zuur zoek

Opmerking: Lesdoel 1 komt vanaf nu regelmatig terug. Het zijn woorden die de leerlingen regelmatig nodig hebben in de taallessen, maar moeilijk zijn om te schrijven. Lesdoel 2 wordt herhaald.

Start**5**

U deelt de kladblaadjes uit les 10 uit en u herinnert de leerlingen aan de opdracht die ze toen kregen: zoveel mogelijk woorden opschrijven die met /s/ of /z/ beginnen.

U geeft een aantal leerlingen de beurt om de door hun opgeschreven woorden voor te lezen. U schrijft de woorden op het bord in twee rijen:

s- en z-.

Weten de leerlingen nog welke regel hierbij hoort? (voor de *l, m, n, p, t* altijd een *s*, voor de *w* altijd een *z*)

Kern – Instructie 1**15**

De volgende woorden staan op het bord:

zee zeil zes zin zon zout zoet zuur zoek

U laat de woorden enkele keren hardop lezen, waarbij u wijst op de beginletter *z*. Vervolgens bedekt u de woorden en zegt u steeds een zin waarin één of twee van deze woorden voorkomen. U herhaalt dit woord en de leerlingen schrijven het in hun Werkboek, bij opdracht 1 op bladzijde 33 in het Werkboek.

U gebruikt de volgende zinnen:

- 1 De **zon** straalt boven de **zee**.
- 2 Is een augurk **zoet** of **zuur**?
- 3 Het kleine meisje **zoekt** haar **zes** knikkers.
- 4 De schipper hijst het **zeil** van zijn boot.
- 5 Heb jij wel **zin** in **zout**?

Als alle zinnen geweest zijn, haalt u de woorden op het bord weer tevoorschijn en de leerlingen kijken of zij ze goed hebben geschreven.

Kern – Instructie 2	20
----------------------------	-----------

U schrijft de volgende woorden op het bord:

blijft zei ja nu fout voor acht meer zo mijn beurt

U vertelt dat de woorden op het bord, woorden zijn die je vaak gebruikt als je een verhaal of een brief schrijft, maar dat ze moeilijk zijn om te schrijven. Je moet dan ook goed onthouden hoe je ze schrijft. U laat de rij enkele keren hardop lezen.

Vervolgens laat u de leerlingen in tweetallen korte zinnen bedenken met deze woorden. Deze zinnen schrijven ze op bij opdracht 2 op bladzijde 32 in het Werkboek. Ze mogen meerdere van deze woorden in één zin gebruiken.

U loopt rond en corrigeert terwijl de leerlingen bezig zijn. Geef ze als tip mee dat ze korte zinnen maken.

Als de leerlingen klaar zijn, bereekt u opdracht 3 tot en met 5, op bladzijde 33 en 34 van het Werkboek en kunnen ze zelfstandig aan de slag. In deze opdrachten worden meerdere spellingscategorieën herhaald en geoefend.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U bespreekt met de leerling wat ze makkelijk/moeilijk vonden in dit thema wat betreft spelling. Sluit af met een wedstrijdje. Laat de leerlingen zoveel mogelijk woorden opschrijven die met de z beginnen in twee minuten. De woorden moeten wel goed geschreven zijn.

Didactische tip:

Het is heel belangrijk om leerlingen zelf de opdrachten te laten lezen en uit te laten leggen. Zo kunt u controleren of de leerlingen begrijpen wat ze moeten doen en tegelijkertijd maakt u ze zelfstandiger. Na een tijdje zullen ze de opdrachten helemaal zelf kunnen lezen en begrijpen wat er van ze verwacht wordt.

Antwoorden

Werkboek, blz. 32 t/m 34

1

De woorden staan in de les.

2

De leerlingen bedenken zelf zinnen.

3

werk - sterk, stikt - prikt, muts - kluts, dons - spons, plant - klant, klomp - stomp, berg - dwerg

4

1 nou, zei

2 gaat, voor, beurt

3 stuur, voorop, fiets

4 waar, heen

5 doen, jullie

5

kwast, spons, dwerg, krant

klomp, staart, slurf, plant

Diagnostische toets

- Spelling
 - het schrijven van niet-klankzuivere hoogfrequente woorden
 - het schrijven van woorden met s-/z- aan het begin van een woord
 - het schrijven van klankzuivere mmkmm-woorden
 - het schrijven van woorden met eind -d
- Taalbeschouwing
 - het onderscheiden van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden
- Leesbegrip
 - het aangeven waar verwijswaarden, waaronder aanwijzende voornaamwoorden, naar verwijzen
- Woordenschat
 - het beheersen van de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief
 - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, Toetsbladen 1 t/m 8

Vorbereiding

- U kopieert de Toetsbladen vanuit de bijlage 'Toetsbladen' in dit Handboek.

Start**5**

U zegt:

“Vandaag en morgen krijgen jullie een toets van dit thema. Als jullie een Toetsboek hebben gekregen, mogen jullie niet meer praten. We beginnen eerst met een dictee. Daarna kijken we naar de opdrachten die jullie gaan maken. Jullie gaan de opdrachten individueel maken. Als je klaar bent, kijk je het werk nog eens goed na en daarna mag je stil iets voor jezelf doen.”

Kern – Instructie**35**

U herhaalt de Woordwebben van thema 3. U kunt dit op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld: U omschrijft een woord en laat de leerlingen raden om welk woord het gaat, u beeldt een woord uit, u dekt een woord in het Woordweb af en de leerlingen raden welk woord er op deze plek hoort te staan, et cetera...

Vervolgens deelt u de Toetsboeken uit.

Herhaling

- Spelling
 - het schrijven van niet-klankzuivere hoogfrequente woorden
 - het schrijven van woorden met s-/z- aan het begin van een woord schrijven
 - het schrijven van klankzuivere mmkmm-woorden
 - het schrijven van woorden met eind **-d**
- Taalbeschouwing
 - het onderscheiden van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden
- Leesbegrip
 - het aangeven waar verwijswaarden, waaronder aanwijzende voornaamwoorden, naar verwijzen
- Woordenschat
 - het beheersen van de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief
 - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 35 t/m 38 herhaling
bladzijde 39 t/m 41 verdieping

Vorbereiding

- U schrijft de volgende veel voorkomende woorden op een groot vel papier: blijft zei ja nu fout voor acht meer zo mijn beurt

Start**5**

U zegt:

“Wij gaan vandaag de onderdelen van de toets herhalen met de leerlingen die de toets niet gehaald hebben. De leerlingen die het wel gehaald hebben gaan zelfstandig verdiepingsopdrachten maken.”

De leerlingen die de toets gehaald hebben gaan geheel zelfstandig aan het werk. Ze maken de herhalings- en de verdiepingsopdrachten op bladzijde 36 t/m 42 in het Werkboek.

Kern – Instructie**35****Spelling**

U herhaalt de spellingsregels en posters die aan de muur hangen.

U leest met de leerlingen het papier met de veelvoorkomende woorden en hangt deze bij de spellingsregels aan de woordmuur.

U schrijft de volgende zin op het bord:

Het is mijn beurt om het bord schoon te maken met de spons.

U bespreekt bij welke spellingscategorie de onderstreepte woorden hoorden.

mijn en beurt: Dit zijn veel voorkomende woorden.

Deze woorden moet je uit je hoofd leren.

bord: Je hoort een /t/, maar schrijft een -d.

De bijbehorende regel is: Hoor ik aan het eind van een woord een /t/, dan maak ik het woord langer. Dan hoor ik of ik een *t* of een *d* moet schrijven

spons: Mmkm woord dat begint met een s.

De bijbehorende regel is: voor de *l, m, n, p, t* altijd een *s*, voor de *w* altijd een *z*.

U bespreekt de opdrachten. U blijft de leerlingen begeleiden die er nog moeite mee hebben.

Taalbeschouwing

U schrijft een aantal woorden op het bord:

oranje, meisje, Spanje en dergelijke

U zegt:

“Niet elk woord dat op -je eindigt is een verkleinwoord.”

Opmerking:

Er zijn woorden die je als doe-woord maar ook als zelfstandig naamwoord (meervoudsvorm) kunt opvatten, zoals dweilen of scheppen. U zegt hiervan dat er woorden zijn die bij twee kolommen horen.

Leesbegrip

U wijst letterlijk dingen aan en zegt/vraagt bijvoorbeeld:

- “Zou je **dat** even willen aangeven?” (wijs naar een boek)
- “Ik wil **die** even gebruiken.” (wijs naar een pen)
- “Wil je **deze** even doorgeven?” (geef iets door)
- “Ik wil **dit** even schoonmaken.” (wijs naar tafeltje)

Vraag de leerlingen steeds waar dat/die/deze/dit naar verwijst.

U legt vervolgens kort de opdrachten uit en doet desgewenst enkele zinnen met de leerlingen samen.

De leerlingen maken de opdrachten op bladzijde 36 t/m 39 van het Werkboek.

U biedt hulp waar nodig is.

Afsluiting

5

U vraagt aan de leerlingen of ze nog vragen hebben over de verschillende onderdelen.

Ook vraagt u aan de leerlingen of ze de dicteetoets moeilijk vonden.

Antwoorden

Werkboek bladzijde 36 t/m 42

Herhaling**1**

<i>boek</i>	<i>broek</i>
<i>berg</i>	<i>blaar</i>
<i>stil</i>	<i>feest</i>
<i>geel</i>	<i>kwast</i>

2

De leerlingen hebben de woorden hier zelf bedacht.

3

doe-woorden	de- en het-woorden
<i>opruimen</i>	<i>kruimel</i>
<i>vegen</i>	<i>vlek</i>
<i>dweilen</i>	<i>stank</i>
<i>wassen</i>	<i>wasserij</i>
<i>strijken</i>	<i>waspoeder</i>
<i>stomen</i>	<i>zeep</i>

4

eigen inbreng

5

1 de borstel
2 de rode handdoek
3 grote hoop
4 de vieze handen
5 het vieze water
6 boeken

6

b de weg kwijt

Verdieping**7**

1 wasmiddel
2 zeep
3 afwasmiddel
4 poetsmiddel
5 water en azijn

8

1 de hond
2 de muren
3 het huis

Lesinhoud

- De leerlingen passen de vaardigheden toe.
- De leerlingen maken in groepjes van vier een reclametekst.

Materiaal

Klassikaal

- voorbeeld van een reclametekst

Individueel

- kladblaadjes
- eventueel kleurpotloden

Start**5**

U laat de leerlingen verschillende schoonmaakmiddelen opnoemen (Tide, Ariel, Palmolive, Clorox, Jif, Pine Oil, Manal, enz.). U schrijft de opgenoemde wasmiddelen op het bord.

U brengt enkele lege dozen en flessen van de schoonmaakmiddelen mee.

U legt uit dat de leerlingen een reclametekst moeten maken met een van de bovengenoemde schoonmaakmiddelen.

Kern – Instructie 1**30**

U maakt samen met de klas een reclametekst op het bord.

U kiest bijvoorbeeld Tide.

U vraagt aan de leerlingen of Tide in een zak, fles of doosje zit. (doosje/fles)

U tekent een doosje op het bord.

Daarna vraagt u wat er gedaan kan worden met Tide. (kleren wassen)

U schrijft dan onder het doosje:

Met Tide kunt u met weinig poeder, veel kleren wassen.

En uw kleren worden helemaal schoon. U mag het zelf proberen en u merkt hoe schoon uw kleren worden.

U kunt dan op het doosje Tide schrijven en u kunt het doosje kleuren.

U verdeelt de klas in groepen van vier leerlingen.

U legt uit dat de leerlingen de reclametekst opschrijven en dat ze ook een tekening erbij kunnen maken.

Zelfstandig

De leerlingen werken in groepen aan hun werkstuk.

Afsluiting**10**

De groepen laten hun werkstuk aan de klas zien.

Bijlagen

- **Toetsbladen**
- **Controle dictee**
- **Alfabetische woordenlijst thema 3**
- **Spellinghulp**
- **Betekenis woorden**

Controle toets

Alfabetische woordenlijst thema 3

Doelwoordenlijst thema 3

1. blik, het
2. boenen
3. dweil, de
4. keurig
5. lauw
6. onverzorgd
7. poetsen
8. schoonmaakmiddel, het
9. schoonmaken
10. schrobben
11. schuren
12. schuursponsje, het
13. smerig
14. stoffer, de
15. stomerij, de
16. temperatuur, de
17. thermometer, de
18. veeg, de
19. warrig
20. wasvoorschrift, het
21. zemen

Betekenis woorden

bezem:

Voorwerp om mee te vegen.

schoonmaken:
schrobben:Schoonmaken is: het vuil van iets afhalen.
Iets schrobben betekent: het met water en een borstel of bezem schoonvegen, bijvoorbeeld een stoep.**boenen:**

Als je iets stevig overboent met een doek of een borstel, maak je het schoon te maken of te laten glimmen.

stoffer en blik:

Een stoffer is een borstel met zachte haren. Bij een blik. Met de stoffer veeg je stof en vuil op.

de dweil:

Een dweil is een voorwerp om een vloer mee schoon te maken. Een dweil eerst nat.

het schoonmaakmiddel: Een schoonmaakmiddel is een vloeibare zeep die je gebruikt om het toilet mee schoon te maken bijvoorbeeld.

schuren:

Iets schuren betekent: het glad maken of schoonmaken. Ik heb die ruwe plank met schuurpapier glad gemaakt.

het schuursponsje:

Een schuursponsje is een sponsje met een ruwe kant waarmee je vuil weg kunt schuren.

poetsen:

Iets poetsen betekent: het schoonmaken met een doek. Je wrijft eroverheen, zodat het gaat glimmen.

zemen:

Ramen zemen betekent: ramen met water en zeep schoonmaken. Daarna maak je ze met een zeem droog.

onverzorgd:

Als je er onverzorgd uitziet, zie je er slordig en ongewassen uit. Dan zorg je niet goed voor jezelf.

smerig:

Smerig is: vies of vuil.

de veeg:

Een veeg is een vlek of streep die door een vegende beweging is ontstaan.

warrig:

Iets is warrig als het in de war is. Het is een beetje slordig. Haren kunnen warrig zijn.

keurig:

Keurig is: erg netjes en mooi, met heel goedemaneieren, verzorgd.

het wasvoorschrift:

Een wasvoorschrift is een label waarop staat hoe je je kleren moet wassen.

Vaak staat een wasvoorschrift op een kaartje van stof dat in een kledingstuk is genaaid.

de temperatuur:

De temperatuur van iets geeft aan hoe warm of koud het is. De temperatuur kun je meten met een thermometer.

de thermometer:

Met een thermometer meet je hoe warm of koud het ergens is. Of hoeveel koorts iemand heeft. Een thermometer is meestal een dun buisje met een vloeistof erin. De vloeistof gaat omhoog als het warm is en naar beneden als het koud wordt.

lauw:

Lauwe vloeistof is een beetje warm, maar niet heet.

de stomerij:

Een stomerij is een bedrijf waar kleren met stoom en schoonmaakmiddelen worden schoongemaakt. Dat gebeurt met kleren die niet in de wasmachine kunnen, of met grote gordijnen.

stoom:

Wanneer water heel heet is, komt er stoom vanaf, dus de damp van kokend water.

de vuilnis:

Vuilnis is een ander woord voor afval.

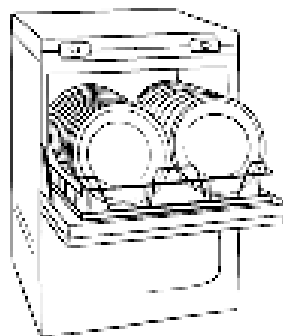

de vaat:

De vaat, dat zijn alle spullen die na het eten afgewassen moeten worden, zoals borden, bekers en bestek.

de afwasmachine: Een afwasmachine is een machine die de afwas voor je doet. Een machine werkt op stroom.

Spellinghulp

Woordenlijst**Veelgebruikte woorden**

acht	goed	maken	over	weten
alle	grote	mama	papa	wij
alles	had	me	school	willen
ander	hebben	meer	te	ze
beurt	het	mensen	tegen	zeggen
bij	hij	mij	toch	zei
blijven	ja	mijn	u	zeven
de	je	moeder	vijf	zich
deze	jullie	moeten	voor	zij
door	kijken	mogen	vragen	zijn
een	kind	nou	waren	zo
er	komen	nu	we	
even	krijgen	oma	weer	
fout	kunnen	opa	werd	

Woorden die met f beginnen

fee	fijn	flink	fout	fruit
feest	film	flits	Frans	
fel	flauw	fluit	friet	
fiets	fles	fornuis	fris	

Woorden die met v beginnen

vaart	veld	vlag	voet	vrij
vaas	vent	vlam	vogel	
vrijdag				
vader	verf	vlees	voor	
vroeg				
vals	vet	vlek	vork	
vroeger				
vangen	vier	vlieg	vos	
vrouw				
vast	vies	vloer	vouwen	
vrucht				
veer	vijf	vlucht	vraag	
vuil				
vegen	vis	vlug	vragen	
vuist				

Woorden met /g/ = ch

och	pech	toch	zich
-----	------	------	------

Woorden met ei

beide	geheim	leiden	prei	zei
bereiken	geit	mei	reis	zeil
dweil	gewei	meisje	reizen	
ei	hei	paleis	trein	
eik	keizer	plein	wei	
eind	klein	pleister	weigeren	

Woorden met ij

bij	kijken	mij	rijst	wij
bijl	konijn	mijn	spijker	wijd
blijven	krijgen	pijl	spijt	wijk
dijk	krijt	pijn	stijf	wijn
fijn	kwijt	pijp	tijd	wijs
grijs	lijf	rij	vijf	zij
hij	lijm	rijk	vlakbij	zijn
ijs	lijn	rijm	vrij	
jij	lijst	rijp	vrijdag	

Woorden met au

- 1 De paus rijdt in een blauwe auto.
- 2 In de pauze eten we gauw een augurk en rauwe ham.
- 3 Is de pizza een beetje flauw? Doe er dan saus over.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn klauw naar de pauw.
- 5 Au! Die broek zit veel te nauw.

Woorden die met z beginnen

zaal	zeep	zich	zoeken	zorg
zacht	zeggen	ziek	zoen	zout
zadel	zei	zien	zoet	zuur
zagen	zeil	zij	zolder	zwaan
zak	zeker	zijn	zomer	zwaar
zaterdag	zelf	zilver	zon	zwart
ze	zes	zin	zonder	
zee	zeven	zo	zoon	

Regels om te onthouden**1 Woorden met d of t**

- Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer.
Als je een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een d.

hond – honden

2 cht

- Als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je *cht*, behalve bij *ligt*, *legt*, en *zegt*.

lacht

3 sch

- Als je aan het begin van een woord /sg/ hoort, schrijf je altijd *sch*.

school

4 g(t) of ch(t)

- Als je na een lange klank of na een tweetekenklank een /g/ hoort, schrijf je een *g*.

plaagt – zwoegt

5 ng of nk

- Als je na een /ng/-klank een /k/-klank hoort (/ngk/), schrijf je *nk*.
denk

6 /u/-klank

- Als je een /u/ hoort op een lage stemtrap, dan schrijf je een *e* en als je een /u/ hoort op een hoge stemtrap schrijf je een *u*.
vroeger – geluk

7 eer, oor en eur

- Je hoort /ir/, /or/ of /ur/, maar je schrijft *eer*, *oor* of *eur*.
speer – koor – deur

8 aai, ooi en oei

- Je hoort /aaj/, /ooj/ en /oej/, maar je schrijft *aai*, *ooi* en *oei*.
zwaaien – mooi – bloei
